

Brilliant Public School

सीपत रोड, बहतराई, विलासपुर छ.ग.

वार्षिक परीक्षा - 2018-19

कक्षा - षष्ठी

विषय - संस्कृतम्

समय: 2:30 होरा

दिनांक: 11.03.2019

अंका: 80

दिन सोमवासरः

निर्देश:-

- (1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति (क), (ख), (ग), (घ)। चतुर्णां खण्डानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लेखनम् अनिवार्यम् अस्ति।
- (2) यथासम्भवं प्रत्येक खण्डानाम् उत्तराणि क्रमशः प्रदातव्यम्। अशुद्धिषु अंक कर्तनम् भविष्यति।

खण्ड - (क) अपठित गद्यांशम्

प्र.1 गद्यांशं पठित्वा निम्नलिखितप्रश्नानां उत्तराणि लिखत -

10

यदा रात्रिः गच्छति तदा सूर्यः आगच्छति। अन्धकारः प्रणश्यति प्रातः कालः च भवति। इयं मधुरा वेला भवति। चन्द्रः अस्ताचलं गच्छति। तारकाः च निस्तेजाः भवन्ति। प्रातःकाले जनाः सूर्यम् नमन्ति ईशम् च भजन्ति। प्रातःकाले खगाः कूजन्ति; जनाः स्वकार्याणि कुर्वन्ति। छात्राः स्वपाठान् कण्ठस्थी कुर्वन्ति। कृषकाः क्षेत्रेषु कृषिकार्यं कुर्वन्ति। छात्राः अध्यापकाः तु विद्यालयं प्रति गच्छन्ति। केचन् जनाः भ्रमणाय उद्यानं प्रति गच्छन्ति। तत्र जनाः भ्रमन्ति व्यायामं च कुर्वन्ति। प्रसन्नाः बालाः अपि इतः-ततः गच्छन्ति। वानराः वृक्षेषु कूर्दन्ति। सर्वत्र कोलाहलः भवति परन्तु ये अलसाः सन्ति ते गृहे एव सुप्ताः भवन्ति।

I. एकपदेन उत्तरत।

- (क) यदा रात्रिः गच्छति तदा कः आगच्छति?
- (ख) चन्द्रः कुत्र गच्छति?
- (ग) प्रातःकाले के कूजन्ति?
- (घ) जनाः कुत्र भ्रमन्ति?

II. एकवाक्येन उत्तरत।

- (क) उद्याने जनाः किं-किं कुर्वन्ति?
- (ख) प्रातःकाले छात्राः किं कुर्वन्ति?

III. यथानिर्देशम् उत्तरत।

(क) 'कूर्दन्ति' इति पदे कः धातुः अस्ति?

- (i) कृ   (ii) कूर्   (iii) कूर्द   (iv) कूर्द

(ख) 'उद्याने' इति पदे का विभक्ति अस्ति?

- (i) पंचमी   (ii) षष्ठी   (iii) द्वितीया   (iv) सप्तमी

खण्ड – ख (अनुप्रयुक्त व्याकरणम्)

प्र.2 कोष्ठकेषु प्रदत्त शब्देषु उपयुक्त विभक्तिं योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत – 4

- (i) सः नरः ..... पश्यति । (चित्रम् / चित्रस्य)
(ii) धिक् ..... । (मम / माम्)
(iii) रामः ..... अलम् । (रावणाय / रावणेन)
(iv) कक्षायां ..... अलम् । (कोलाहलेन / कोलाहलाय)

प्र.3 मंजूषायाः उचितम् अव्ययं चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत – 3

(च , न , अपि, तु , अधुना , एव)

- (क) एषः कपोतः ..... खादति ।
(ख) रामः सीता ..... गच्छतः ।
(ग) लता ..... नमति वृक्षः न ।
(घ) रमा ..... फलम् खादति ।
(ङ) गजः ..... खादति न पिबति ।
(च) ..... सा पठति ।

प्र.4 पर्यायवाचिनः लिखत – 6

- (क) पक्षी – .....
(ख) उद्यानम् – .....
(ग) तडागः – .....
(घ) नृपः – .....
(ङ) जनकः – .....
(च) चन्द्रमा – .....

प्र.5 अधोलिखित वाक्यानि लिङ्ग – विभक्ति पुरुष वचनानुसारेण शुद्धं कुरुत – 4

- (क) छात्राः रामायणं पठतः ।
(ख) मन्दः समीरः वहसि ।
(ग) वृक्षस्य लता नमन्ति ।
(घ) एकः अजा चरति ।

प्र.6 मंजूषातः रूपाणि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत– 3

(जलयोः, जलात् , जलेभ्यः , जलाभ्याम् , जलम् , जलानि)

	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
(क) प्रथमा	जलम्	जले	(1) .....
(ख) द्वितीया	(2)	जले	जलानि
(ग) तृतीया	जलेन	(3)	जलैः
(घ) चतुर्थी	जलाय	जलाभ्याम्	(4) .....
(ङ) पंचमी	(5)	जलाभ्याम्	जलेभ्यः
(च) षष्ठी	जलस्य	(6)	जलानाम्

प्र.7 उचित संख्यावाचिपदेन रिक्तस्थानानि पूरयत -

5

- (क) लेखनी (1) .....
- (ख) गजौ (2) .....
- (ग) पुष्पम् (1) .....
- (घ) लता (5) .....
- (ङ) पत्राणि (4) .....

खण्ड - ग (रचनात्मक कार्यम्)

प्र.8 अधोलिखित वार्तालापम् मंजूषायाः सहायतया पूरयत -

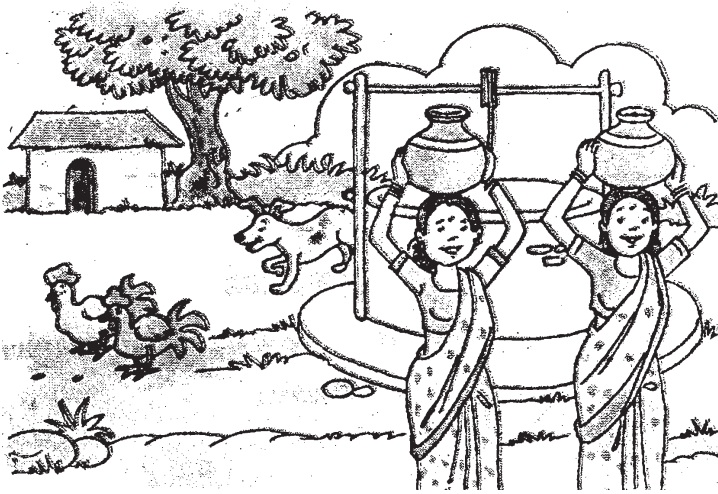
10

- चिनॉय - तव मातामही (1) ..... करोति?
- स्नेहा - (2) ..... मातामही तु उद्याने भ्रमति।
- चिनॉय - किम् तव मातामहः उद्याने न (3) .....?
- स्नेहा - मम मातामहः अपि (4) ..... भ्रमति।
- चिनॉय - मम पितामहः पितामही चापि अस्मिन् उद्याने एव (5) .....।
- स्नेहा - तव अम्बा (6) ..... अस्ति?
- चिनॉय - मम (7) ..... अपि अत्र एव भ्रमणम् करोति।
- स्नेहा - किम् तव (8) ..... अपि सायंकाले भ्रमति?
- चिनॉय - मम जनकः तु प्रातःकाले अत्र आगच्छति। सर्वे (9) ..... व्यायामम्
(10) .....

मम, भ्रमति, उद्याने, कुत्र, किम्, स्तः, जनकः, अम्बा, कुर्वन्ति, प्रातः

प्र.9 चित्रम् दृष्ट्वा मंजूषायाः प्रयोगेण पंचवाक्यानि लिखत -

10

ग्रामस्य दृश्यम्, कूपः, महिले, जलम्,
कुक्कुटौ, कुक्कुरः, यदा, बुक्कति,
धावतः, नगरेषु, जलसंकटम्, जलम्
एव जीवनम्, अद्य

खण्ड – घ (पठित अवबोधनम्)

- प्र.10 प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –** 6
- (क) मातुल चन्द्रः किं न किरसि?
(ख) अजीजः गृहं गन्तुं किं वांछति?
(ग) असतो मा कुत्र गमय?
(घ) कति बालकाः स्नानाय अगच्छन्?
(ङ) अस्माकं भारतदेशः कीदृशः अस्ति?
(च) धीवरेण किं प्राप्तम्?
- प्र.11 तत्सम् शब्दान् लिखत –** 2
- (क) मामा
(ख) मोर
(ग) तोता
(घ) कोयल
- प्र.12 आम् / न लिखत –** 2
- (क) काकः कृष्णः न भवति ।
(ख) वैनतेयः पशुः अस्ति ।
(ग) वचने दरिद्रता न कर्तव्या ।
(घ) शीते शरीरे कम्पनं न भवति ।
- प्र.13 निम्नलिखितेभ्यः पदेभ्यः भिन्नप्राकृतिकं पदं चिनुत –** 3
- (क) दत्तः, राज्ञः, कृतः, गृहीतः ।
(ख) निवारय, कथय, आदाय, शृणुत ।
(ग) श्रुत्वा, ताडयित्वा, पृष्टा, कृत्वा ।
- प्र.14 विलोम पदानि योजयत –** 5
(क) प्रातः	(i) सर्वत्र
(ख) दिवा	(ii) स्वप्ने
(ग) जागरणे	(iii) सायम्
(घ) एकत्र	(iv) ज्योतिः
(ङ) तमः	(v) रात्रिः
- प्र.15 निर्देशानुसारं लकार परिवर्तनं कुरुत –** 2
- (क) अजीजः परिश्रमी आसीत् । (लट् लकार)
(ख) स्वामी उच्चैः वदति । (लङ्ग लकार)
(ग) अहं शिक्षकाय धनं ददामि । (लृट् लकार)
(घ) त्वम् उच्चैः पठसि । (लोट् लकार)
- प्र.16 मंजूषातः शब्दान् चित्वा रिक्त स्थानानि पूरयत –** 5
- (गणयित्वा , श्रुत्वा , दृष्ट्वा, गृहीत्वा , तीर्त्वा)
- (क) ते बालकाः ..... नद्याः उत्तीर्णाः
(ख) पथिकः बालकान् दुःखितान् ..... अपृच्छत् ।
(ग) पुस्तकानि ..... विद्यालयं गच्छ ।
(घ) पथिकस्य वचनं ..... सर्वे प्रमुदिताः गृहम् अगच्छन् ।
(ङ) पथिकः बालकान् ..... अकथयत् दशमः त्वम् असि ।

=== 0 0 0 ===